

DEVET ŽIVOTA JEDNE PRESTONICE

"Nema grada na svetu oko koga su se jagmili toliki narodi, pod čijim su se bedemima vodile tolike bitke, koji je toliko puta menjao vlasnika i pedeset puta uništavan da bi se svih pedeset puta ponovo iz istorijskog groba podigao – kao što je naš Beograd."

Borislav Pekić

- 1403. - prestonica Srpske despotovine (despot Stefan Lazarević)
- 1841. - prestonica Kneževine Srbije (knez Mihajlo Obrenović)
- 1882. - prestonica Kraljevine Srbije (kralj Milan Obrenović)
- 1918. - prestonica Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (kralj Aleksandar Karađorđević)
- 1929. - prestonica Kraljevine Jugoslavije (kralj Aleksandar Karađorđević)
- 1945. - prestonica Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (Tito)
- 1992. - prestonica Savezne Republike Jugoslavije
- 2003. - prestonica Državne zajednice Srbije i Crne Gore
- 2006. - prestonica Republike Srbije

Tip: pešačka tura

Trajanje: 3 do 4 sata

Tematika: istorija, arhitektura

Jezici: srpski, engleski, francuski (na upit raspoloživi i drugi jezici)

Turu započinjemo od Kalemeđana – Beogradske tvrđave, čija 2000 godina duga istorija čuva sećanje na period kada je Beograd prvi put postao prestonica. Tvrđava je izgrađena na uzvišenju iznad ušća Save u Dunav, a na raskrsnici putnih pravaca koji su povezivali Carigrad i Solun sa unutrašnjim delom evropskog kontinenta. Istorija naselja oko koga se vodilo više od 100 ratova i koje je rušeno više od 40 puta upravo je dokaz strateškog položaja glavnog grada. Unutar zidina tvrđave smeštena je Crkva Ružica, prvobitno izgrađena u XV veku kada je Despot Stefan Lazarević prestonicu preneo iz Kruševca u Beograd. Crkva je srušena u XVI veku, da bi na istom mestu bila sagrađena nova u XIX veku.

U periodu od XV do XIX veka u borbama Turaka, Austro-Ugarsa i Srba, Beograd je često menjao svoje vladare, da bi 1841. nanovo vaskrsao kao prestonica Kneževine Srbije pod vlašću Mihajla Obrenovića. Ovaj prosvećeni apsolutista bio je veliki kulturni reformator i želeo je da osavremeni zemlju koja se ponovo uzdizala nakon 500 godina turske vladavine.

Današnji centralni gradski trg sa zgradom Narodnog pozorišta koja je izgrađena za vreme njegove vladavine, dokaz je uticaja koji je knez Mihajlo imao na razvoj Beograda. U neposrednoj blizini ovog trga nalazi se i Kapetan Mišino zdanje, građeno sredinom XIX veka, u kome je bila smeštena Velika Škola, preteča Univerziteta u Beogradu. Danas je ova zgrada rektorat Beogradskog Univerziteta.

U drugoj polovini XIX veka, Beograd po prvi put postaje prestonica Kraljevine Srbije. U ovom periodu započinje tehnološki napredak i modernizacija grada – uvode se prve telefonske linije, stare zanate zamenjuje industrija, a razvoju trgovine i saobraćaja doprinosi izgradnja pruge Beograd - Niš, kao i železničkog mosta na Savi 1884. godine. Jedan od najznačajnijih primera beogradske secesije iz tog perioda je hotel Moskva, izgrađen 1908. godine. Zgrada je bila investicija ruskog osiguravajućeg društva, u kojoj se po završetku izgradnje nalazio hotel, kafana, restoran, stanovi za rentu i kancelarije. Danas je cela zgrada pretvorena u hotel koji je tokom godina postao jedno od kulturnih mesta u kojem su odsedali svetski lideri, diplomatе i poznate ličnosti tokom poseta Beogradu.

Stotinak metara od hotela Moskva nalazi se i Stari Dvor, danas Skupština Grada, koji je sagrađen 1882. godine.

Naredno arhitektonsko zdanje sa kojim se upoznajemo je zgrada Narodne skupštine Republike Srbije, čija je izgradnja počela pre Prvog svetskog rata, ali je ubrzo obustavljena, da bi bila nastavljena 1918. godine po završetku rata u tada već novoj Kraljevini Srbia, Hrvata i Slovenaca. Za lokaciju je odabранo mesto na kome je 1830. godine pročitan sultanov Hatišerif - povelja kojom je srpski narod dobio slobodu od osmanske vlasti. Tokom izgradnje ovog zdanja Beograd je 1929. godine postao prestonica nove države Kraljevine Jugoslavije. Prva sednica u zdanju Narodne skupštine održana je 1936. godine.

U neposrednoj blizini nalazi se i palata Glavne pošte, izgrađena u periodu od 1935. do 1938. godine, koja od momenta izgradnje do danas nije menjala svoju namenu.

Nakon Drugog svetskog rata, Beograd postaje prestonica još jedne nove države – Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije sa Josipom Brozom Titom kao predsednikom. Neki od simbola grada iz ovog perioda su Trg Marksа i Engelsа (danas Trg Nikole Pašića), Dom Sindikata, zgrada Borbe itd. Tokom komunističkog režima podignut je i Brankov most, na temeljima starog mosta Kralja Aleksandra koji je izgrađen 1934. a srušen tokom Drugog svetskog rata. Svakako najznačajniji arhitektonski poduhvat socijalističke vlasti predstavlja izgradnja Novog Beograda, koji je danas postao finansijsko-poslovni centar grada.

Raspadom SFRJ Beograd postaje prestonica nove države – Savezne Republike Jugoslavije. Devedesete godine obeležili su ratovi na prostoru bivše SFRJ, sankcije, porast kriminala usled političke nestabilnosti, demonstracije opozicije, da bi sve kulminiralo bombardovanjem 1999. godine. Tokom ove akcije NATO-a srušena je i do danas nije obnovljena zgrada Generalštaba u Nemanjinoj ulici, vredan spomenik koji je obeležio epohu modernizama u posleratnoj arhitekturi.

Raspadom zajedničke države prestaje potreba za korišćenjem imena Jugoslavija te Beograd 2003. godine postaje glavni grad novoimenovane zajednice Srbije i Crne Gore. Ova država trajala je svega tri godine, i konačno 2006. Beograd postaje prestonica Republike Srbije.

Brzina kojom se Beograd menja ne posustaje. Moderan luksuzni kvart "Beograd na vodi" niče na savskoj obali. te je glavna železnička stanica koja se nalazila u neposrednoj blizini premeštena na novu lokaciju. Ipak, stara zgrada stanice iz 1884. godine sačuvana je i obnovljena. Baš u toj zgradi, u kvartu koji Beograd vodi u nove avanture, u jednom modernom baru završava se ova beogradska pustolovina.

**"Ovaj veliki grad bio je,
izgleda, oduvek ovakav:
istrgan, prosut, upravo kao da
nikad ne postoji, nego večno
nastaje, dograđuje se i
oporavlja. S jednog kraja niče i
raste, a sa drugog vene i
propada. Uvek se kreće i
talasa, nikad ne miruje i ne
zna šta je spokoj i tišina. Grad
na dve reke, na velikom
prostoru sapet vetrovima."**

Ivo Andrić

